Toets Natuurbeschermingswet
Uitbreiding Recreatieterrein De Veluwse Hoevegaerde

BügelHajema

Plek voor ideeën

Toets Natuurbeschermingswet
Uitbreiding Recreatieterrein De Veluwse Hoevegaerde

Inhoud

Rapport

31 mei 2012
Projectnummer 193.17.00.00.00

Ideeën voor een plek

BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	7
2	**Plangebied en voornemen**	9
3	**Natuurbeschermingswet 1998**	15
4	**Ecologische Hoofdstructuur**	17
5	**Gebiedsbeschrijving Veluwe en instandhoudingsdoelen**	19
6	**Effecten van recreatieve activiteiten op Natura 2000**	21
7	**Inventarisatie invloedssfeer Veluwse Hoevegaerde op Natura 2000**	25
	7.1 Habitattypen	25
	7.2 Habitatsoorten	26
	7.3 Broedvogels	27
	7.4 Ecologische Hoofdstructuur	30
8	**Aanlegfase**	31
9	**Mitigerende maatregelen**	33
10	**Conclusie**	35
11	**Literatuur**	37

1 Inleiding

Er bestaan plannen voor uitbreiding van een gedeelte van het recreatiecluster Krachtighuizen. Deze toets Natuurbeschermingswet behandelt de ecologische beoordeling van deze activiteit in relatie tot bestaande wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012) en de provinciale structuurvisies en provinciale verordeningen.

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:
- beschrijving van het plangebied en de voorgenomen plannen;
- beschrijving wettelijke regeling;
- beschrijving beschermde gebieden en soorten;
- beschrijving van de effecten op beschermde gebieden;
- conclusies en consequenties.

2 Plangebied en voornemen

Het plangebied ligt tegen een Natura 2000-gebied en tegen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aan. In het vigerende bestemmingsplan is de overgrote meerderheid van de recreatieve terreinen van Krachtighuizen bestemd als Recreatieve doeleinden 1, park Hoevegaerde is bestemd als Recreatieve doeleinden 3. De gronden binnen deze bestemming zijn bestemd voor een grootschalig recreatiebedrijf. Deze bestemming mag worden uitgewerkt voor recreatieverblijven in de vorm van recreatiebungalows en niet voor permanente bewoning bedoelde appartementsgebouwen. Ook zijn recreatieve accommodaties (zoals niet voor overnachting bestemde bedrijfsgebouwen), gebouwen voor sanitaire doeleinden, kampwinkels en dagverblijven toegestaan, evenals al dan niet overdekte sportvoorzieningen (zoals zwembaden en tennishallen) en niet voor overnachting bestemde gebouwen voor het horecabedrijf.In figuur 1. is de huidige situatie van Krachtighuizen en de ligging van Natura 2000 en de EHS aangegeven.

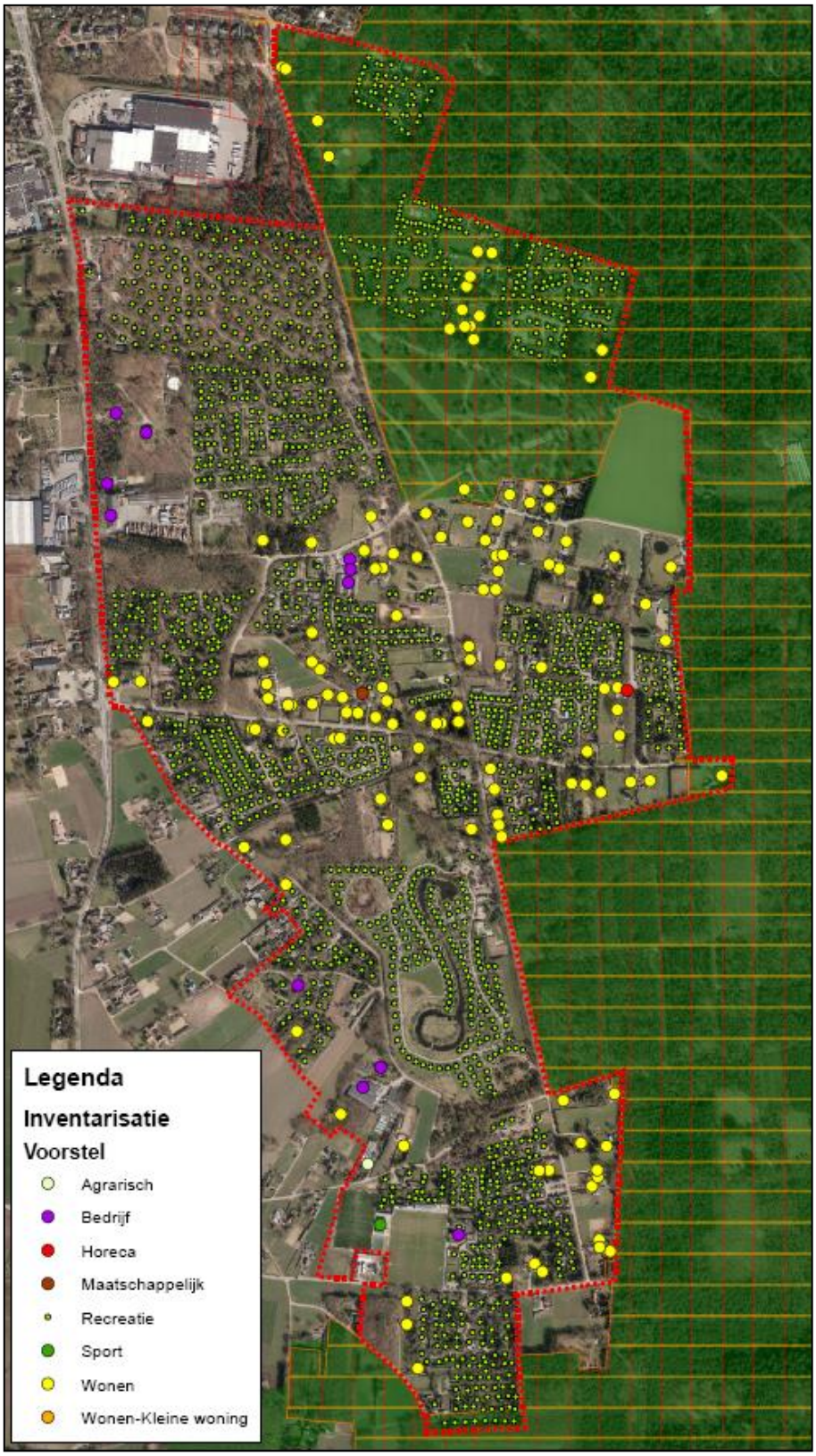

Figuur 1. Krachtighuizen met huidige functies EHS (groen) en Natura 2000-gebied (gearceerd)

Krachtighuizen is een buurtschap van de gemeente Putten en is van oorsprong een recreatiegebied. Toeristen komen hier vooral om te genieten van de natuur en de rust en om te wandelen en fietsen. De belangrijkste doelgroep wordt gevormd door gezinnen met kinderen en 55-plussers. Door de komst van permanente bewoners van recreatiewoningen is het recreatieve karakter van Krachtighuizen langzaam aan het verdwijnen. Enkele recreatieparken zetten volledig in op permanente bewoning, anderen mikken vooral op de markt voor seizoensrecreatieve verblijfsgasten. In heel Krachtighuizen zijn mogelijk nog tien toeristische plaatsen te vinden, de rest is seizoensrecreatief.

Het buurtschap telt ongeveer 2.300 bewoners, 1.600 hiervan wonen (permanent) in een recreatiewoning.

Concreet bestaan er nu plannen voor uitbreiding van de Veluwse Hoevegaerde, dat is deelgebied 25 op figuur 2.
Het vigerende bestemmingsplan staat binnen de bestemming Recreatieve doeleinden 3 toe dat er maximaal 260 verblijfseenheden (bungalows en appartementen) worden gerealiseerd. De toegestane oppervlakte per recreatiebungalow mag niet meer dan 80 m2 bedragen. De recreatiebungalows dienen uitsluitend in één bouwlaag te worden gebouwd, de appartementsgebouwen in maximaal twee lagen. Per recreatiebungalow mag één bijgebouw worden gebouwd van maximaal 20 m2 en een hoogte van maximaal 2,5 meter.
In figuur 3 is het plangebied voor de Veluwse Hoevegaerde in detail aangegeven, inclusief de nieuwbouw.
In figuur 3. is het plangebied in detail aangegeven. Het gaat om de nieuwbouw van 85 recreatiewoningen waarmee het totaal aantal voor dit deelgebied op 249 komt (zie ook tabel 1). De 85 recreatiewoningen kunnen aan ca. 500 personen onderdak bieden. In figuur 3. is met kleur aangegeven waar de nieuwe woningen moeten komen. Momenteel richt de Veluwse Hoevegaerde zich vooral op senioren. Met de bouw van nieuwe, ruime woningen alsmede een nieuw centrumgebouw met veel voorzieningen, waaronder een overdekt zwembad, hoopt de ondernemer ook het jongere segment van de markt aan te spreken en voor hen het seizoen tevens te verlengen.

Tabel 1. Gegevens oude en nieuwe woningen op de Veluwse Hoevegaerde

Samenvatting	Aantal woningen	Bebouwd opp. opp. woning m²	Bebouwd opp. totaal m²	Inhoud per woning m³	Totaal inhoud m³
Bestemmingsplan totaal	260	80	20.800	300	78.000
Totaal bestaande woningen	164		12.818		32.800
Totaal nieuwe woningen	85		6.460		27.900
Eindresultaat totaal park	**249**	--	**19.278**	--	**60.700**

Voor Natura 2000 en EHS zijn vooral die ontwikkelingen van belang, waarbij de recreatieve druk op deze natuurgebieden toe kan nemen. Daarbij gaat het met name om uitbreiding van het aantal overnachtingsmogelijkheden. Dat met name kan effecten sorteren. Alle overige ontwikkelingen in het kader van

nieuwe dagrecreatieve voorzieningen en kwaliteitsverbetering zijn in dat licht van minder belang, mits nieuwe voorzieningen niet in gevoelig gebied worden aangelegd.

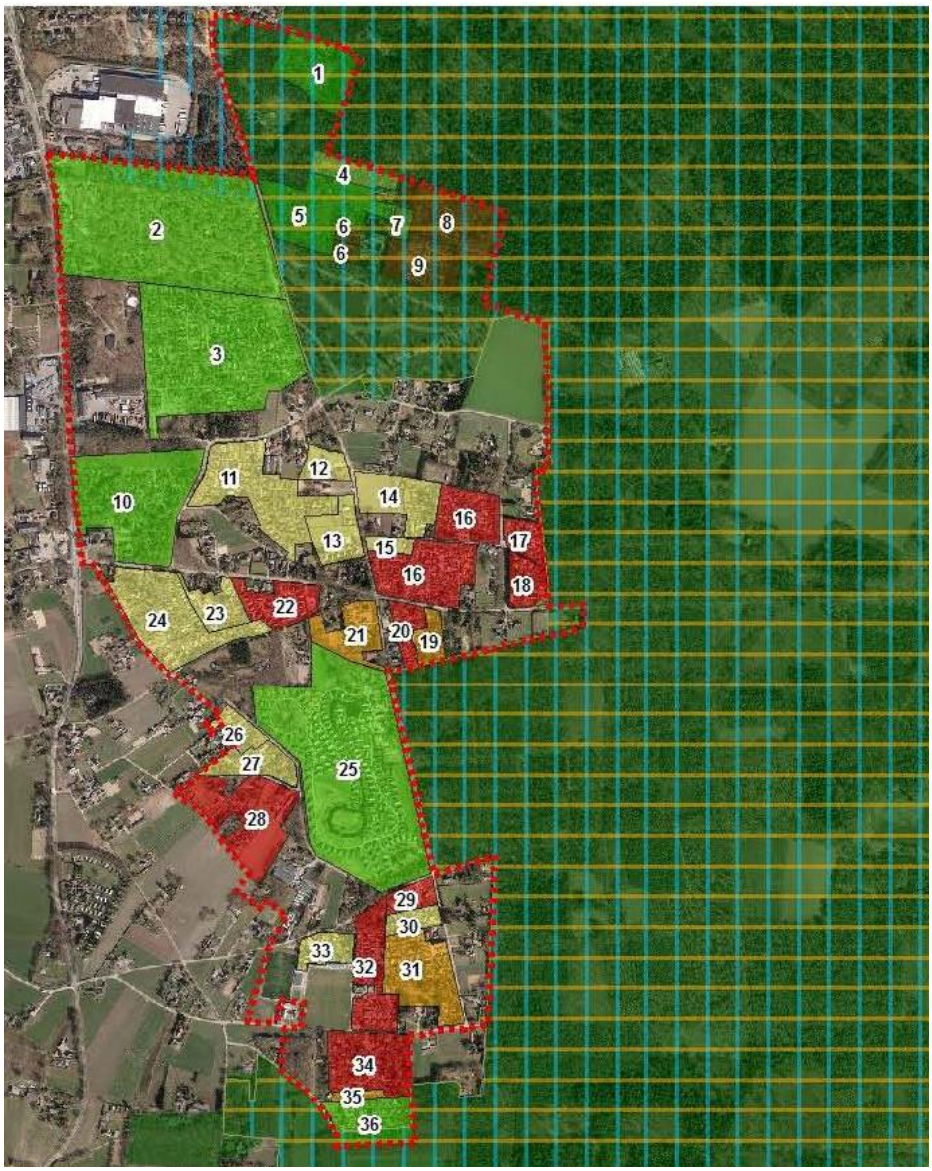

Figuur 2. Deelgebieden in Krachtighuizen, deelgebied 25 is de Veluwse Hoevegaerde

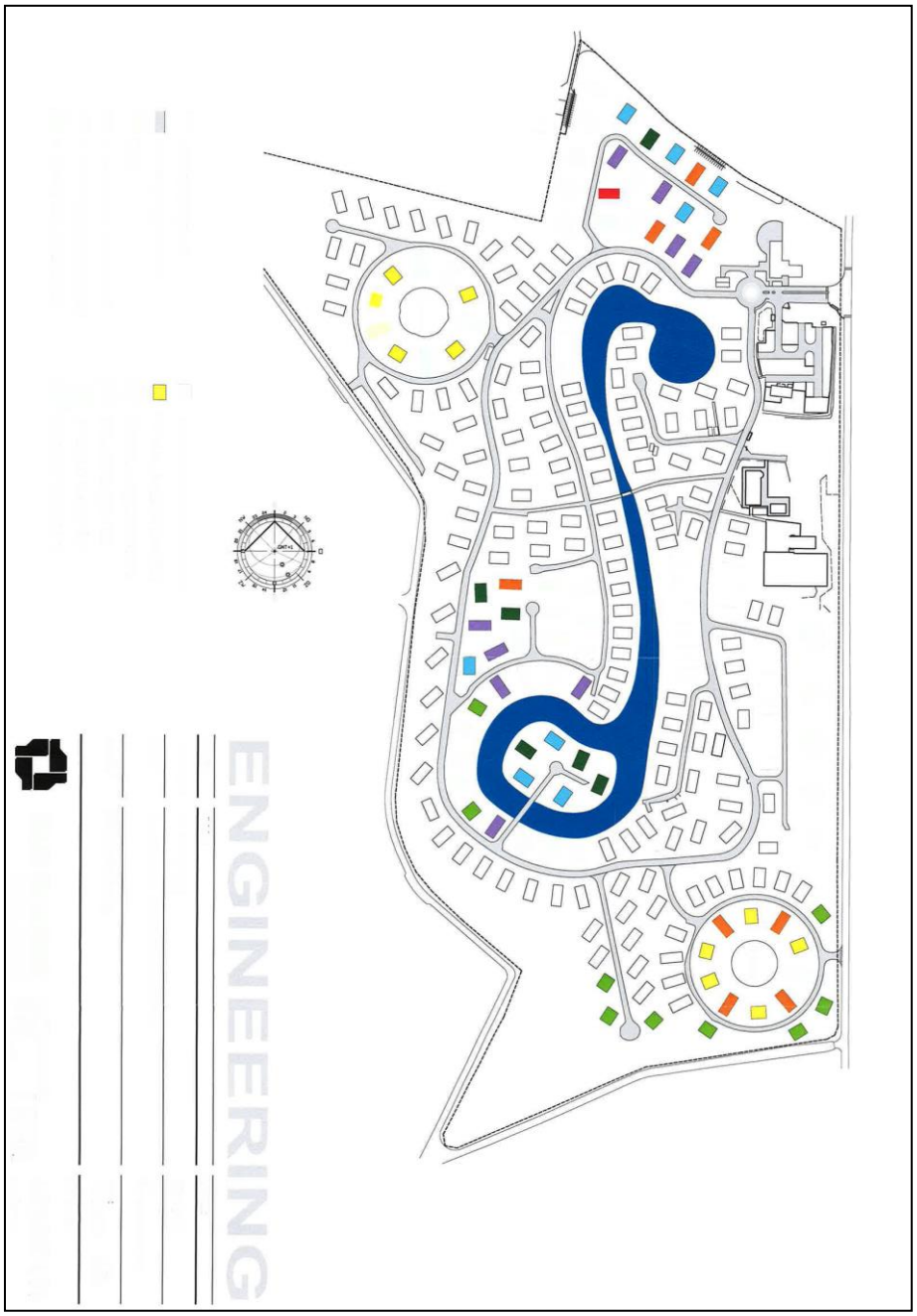

Figuur 3. De Veluwse Hoevegaerde, in kleur een indicatie van de nieuwe recreatieverblijven.

3 Natuurbescher-mingswet 1998

Per 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. In de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de verplichtingen vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn voor gebiedsbescherming geïmplementeerd. De verplichtingen voor soortbescherming zijn opgenomen in de Flora- en faunawet. De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, die ten uitvoering van de bovengenoemde Europese richtlijnen zijn of worden aangewezen. Natura 2000 is een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden, met als doel de waardevolle en gevarieerde Europese natuur te behouden. De Natura 2000-gebieden in Nederland worden op dit moment aangewezen. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen. Hiermee wordt duidelijk welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden. Een dergelijk beheerplan wordt momenteel voor de Veluwe opgesteld. De voortgang van het proces is te volgen op de website van de provincie. Het gebied is nog niet officieel aangewezen. Het ontwerpbesluit voor dit gebied is door de minister van LNV (nu EL&I) op 8 januari 2007 gepubliceerd. De terinzagelegging duurde van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007. Het is nog niet bekend wanneer het gebied definitief aangewezen wordt.
Een bestuursorgaan houdt, bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan, dat gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, ongeacht de beperkingen die terzake in het wettelijk voorschrift waarop het berust, zijn gesteld, rekening met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied (Art. 19j lid 1, Natuurbeschermingswet 1998).

4 Ecologische Hoofdstructuur

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), 2012 is het beleid voor de EHS uitgewerkt. Deze rijksstructuurvisie vervangt diverse rijksnota's, zoals de Nota Ruimte en de Nota mobiliteit. Het wordt aan de provincies overgelaten om de Ecologische Hoofdstructuur netto te begrenzen. Voor netto begrensde Ecologische Hoofdstructuur geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een planologische bescherming. Voor de netto begrensde Ecologische Hoofdstructuur geldt het 'nee, tenzij'-regime. Dit houdt in dat nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Bovendien moeten de negatieve effecten van de plannen of projecten zoveel mogelijk worden gemitigeerd en anders worden gecompenseerd. Dit rijksbeleid is door de provincie Gelderland vertaald naar haar provinciaal beleid. De provincie heeft daaraan een op de provincie Gelderland toegesneden eigen invulling gegeven, (zie figuren 1. en 4.).

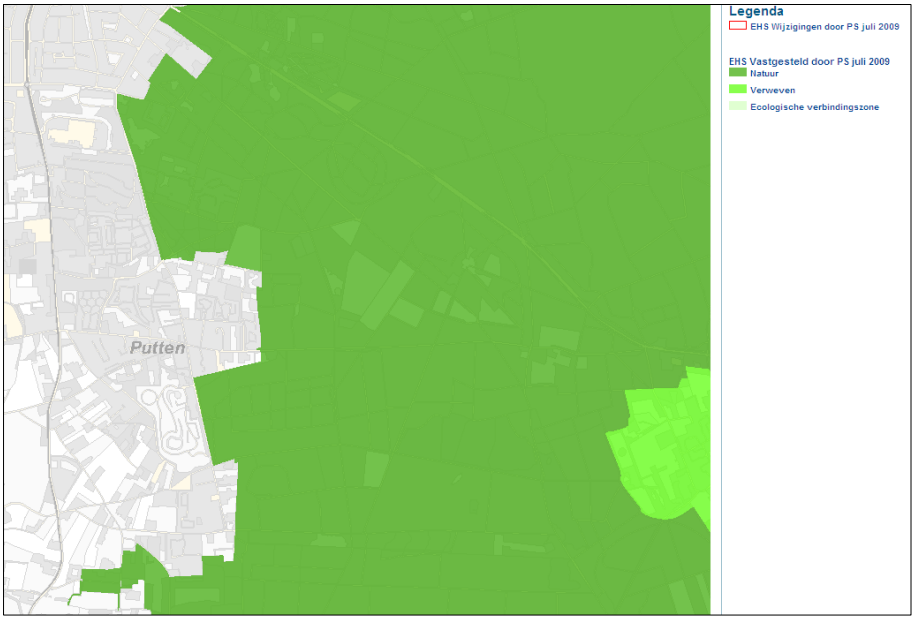

Figuur 4. Ecologische hoofdstructuur rond Putten, Streekplanherziening 2009

5 Gebiedsbeschrijving Veluwe en instandhoudingsdoelen

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1.400 ha stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen. In tabel 2 is aangegeven waarvoor het gebied is aangewezen en worden de instandhoudingsdoelstellingen aangegeven (zie ook figuur 5.).

Tabel 2. Soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen en de instandhoudingsdoelen

Essentietabel Natura 2000-gebied 057, Veluwe

Kernopgaven

5.01	**Waterplanten**	Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, t.b.v. beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) H3260_A en soorten als drijvende waterweegbree H1831.
6.03	**Zure vennen**	Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160.
6.04	**Veentjes**	Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B in heidetterreinen en bossen.
6.08	**Structuurrijke droge heiden**	Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.
6.09	**Intern verbinden**	Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna.
6.12	**Stuifzandlandschappen**	Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen H2330 met overgangen naar droge heiden en open bossen: Veluwe (57), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27). Mede als leefgebied van de draaihals A233, tapuit A277, duinpieper A255 en nachtzwaluw A224.
6.13	**Oude eikenbossen**	Behoud areaal oude eikenbossen (H9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert H1083.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven		
Habitattypen										
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>				6.08	6.09	
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=				6.08	6.09	
H2330	Zandverstuivingen	--	>	>				6.08	6.09	
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	=						
H3160	Zure vennen	-	=	>				6.03,W		
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	>	>				5.01,W		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>				6.09		
H4030	Droge heiden	--	>	>				6.08	6.09	
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>				6.09		

H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>				6.09		
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>						
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>				6.04,W		
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	>	>						
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-	>	=						
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	>	=						
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>				6.13		
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>						
Habitatsoorten										
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>					
H1083	Vliegend hert	-	>	>	>			6.13		
H1096	Beekprik	--	>	>	>					
H1163	Rivierdonderpad	-	>	=	>					
H1166	Kamsalamander	-	=	=	=					
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=					
H1831	Drijvende waterweegbree	-	=	=	=			5.01, W		
Broedvogels										
A072	Wespendief	+	=	=			150			
A224	Nachtzwaluw	-	=	=			610	6.08	6.12	
A229	IJsvogel	+	=	=			30			
A233	Draaihals	--	>	>			100	6.08	6.12	
A236	Zwarte Specht	+	=	=			430			
A246	Boomleeuwerik	+	=	=			2400			
A255	Duinpieper	--	>	>			40	6.08	6.12	
A276	Roodborsttapuit	+	=	=			1000			
A277	Tapuit	--	>	>			100	6.08	6.12	
A338	Grauwe Klauwier	--	>	>			40			

deze tabel is gebaseerd op het ontwerp-aanwijzingsbesluit

Legenda **Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer**

W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency: beheeropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling

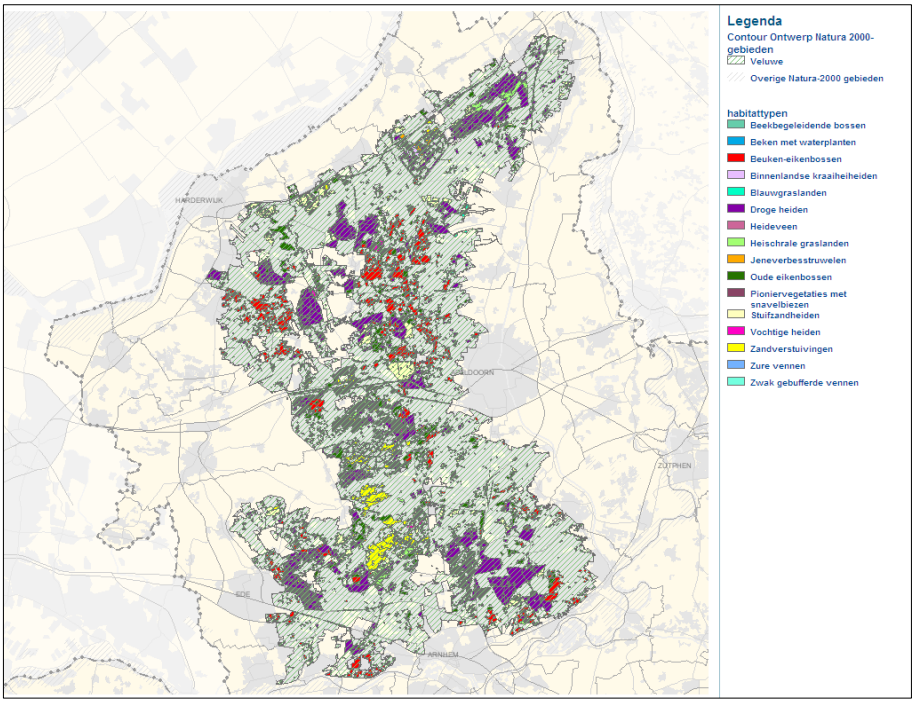

Figuur 5. Begrenzing Natura 2000-gebied en voorkomende habitat-typen (bron: Provincie Gelderland)

6 Effecten van recreatieve activiteiten op Natura 2000

De gehele Veluwe is bedekt met een groot, fijnmazig netwerk van paden en wegen waarop recreanten zich verspreiden, waardoor de invloed van recreanten in beginsel op de hele Veluwe merkbaar zal zijn. Er wordt vanuit gegaan dat recreanten zich voornamelijk bewegen op wegen en paden, na zonsopgang en voor zonsondergang en met aangelijnde honden. Dit laatste geldt niet voor de hondenlosloopgebieden.

Oppervlakteverlies door betreding

De habitattypen ondervinden geen oppervlakteverlies van recreatieve activiteiten door betreding en andere activiteiten die de vegetatie aantasten, omdat betreding voornamelijk op bestaande wegen en paden plaatsvindt. Kwetsbare plekken op de Veluwe zoals de Leemputten zijn overigens niet toegankelijk voor recreanten. Daarnaast is het habitattype stuifzanden gebaat bij betreding omdat op deze manier het zand open en stuivend wordt gehouden. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen op de Veluwe als gevolg van betreding, is niet aan de orde. Ook andere vormen van recreatie en toerisme leiden niet tot fysieke aantasting van habitattypen. Wel kan door een dermate grote kwaliteitsafname een gebied niet (meer) kwalificerend zijn als leefgebied van een soort. Dit is beschreven bij de kwaliteitseffecten.

Effecten op ruimtelijke samenhang

Uitbreiding van verblijfsrecreatie buiten het Natura 2000-gebied heeft geen effect op ruimtelijke samenhang habitattypen en leefgebieden soorten, omdat geen sprake is van fysieke aantasting of het ontstaan van barrières.

Effecten op kwaliteit

Verstoring op fauna kan optreden als gevolg van de aanwezigheid van mensen, paarden, honden etc. Habitattypen zijn niet verstoringsgevoelig voor aanwezigheid van mensen, mede omdat recreanten zich voornamelijk via wegen en paden verspreiden, die niet onderdeel zijn van aangewezen habitattypen. De habitatsoorten waarvoor de Veluwe is aangewezen zijn ook niet verstoringsgevoelig voor aanwezigheid van mensen, met uitzondering van de meervleermuis. De meervleermuis overwintert uitsluitend in bunkers op de Veluwe. Deze zijn niet toegankelijk voor recreanten en daarom is hiervan geen effect te verwachten. Recreatieve activiteiten hebben daarmee geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en -soorten.

De broedvogels (vogelrichtlijnsoorten) van de Veluwe zijn wel gevoelig voor de aanwezigheid van mensen, met uitzondering van de roodborsttapuit. In veel studies is een verband aangetoond tussen de recreatiedruk, dichtheden van broedvogels en een verminderd broedsucces. Het effect van de verstoring wordt bepaald door een aantal mechanismen: locatie, periode, intensiteit, recreatievorm, verplaatsingssnelheid, aantal deelnemers e.d. Het type en de schaal van een reactie op verstoring verschilt per vogelsoort. Zelfs binnen een soort is de reactie afhankelijk van tijd, plaats en individu. In sommige gevallen treedt gewenning op.
Deskundigen schatten de invloed van wandelaars met honden het hoogst in, vooral bij loslopende honden. Het effect van fietsers wordt laag ingeschat. Omdat de fietser zich relatief snel en geruisloos over een verhard pad beweegt, is te verwachten dat de verstoring door fietsers minder zal zijn dan door wandelaars. Dit komt doordat de voorspelbaarheid van de beweging groter is en de duur van de verstoring minder lang is. Dit is mogelijk anders voor mountainbikers, aangezien zij gebruik maken van de onverharde paden. Er is in Nederland weinig onderzoek gedaan naar de effecten van mountainbikers.

Het broedsucces van de roodborsttapuit wordt niet negatief beïnvloed door recreanten. Het broedsucces van de boomleeuwerik, nachtzwaluw, wespendief, zwarte specht en ijsvogel wordt wel negatief beïnvloed door intensief recreatief medegebruik. Uit een steekproef op de Veluwe (Planken Wambuis) blijkt broedsucces van de nachtzwaluw in een opengesteld gebied te dalen naar 12% ten opzichte van 60% succes in een gebied zonder recreatie. De ijsvogel is gevoelig voor waterrecreatie, wanneer nesten per ongeluk worden vertrapt of vogels dusdanig worden verstoord dat het nest met jongen verlaten wordt. Omdat dergelijke waterrecreatie op de Veluwe niet plaats vindt, wordt op de Veluwe het broedsucces van ijsvogel niet negatief door recreanten beïnvloed. De wespendief is met name gevoelig voor verstoring (door recreatie) tijdens het foerageren. Broedplekken van zwarte specht langs paden en wegen zijn niet ongewoon. Op dit moment is de situatie op de Veluwe zodanig dat, ondanks een hoge recreatiedruk, er een positieve trend in de aantallen broedparen boomleeuwerik, nachtzwaluw en ijsvogel is en bovendien de staat van instandhouding gunstig is. Verslechtering van het voedselaanbod door stikstofdepositie en verdroging lijken de grootste lokale knelpunten te zijn voor het succes van de wespendief. De rol van recreatie als verstorende invloed tijdens het foerageren is nog niet volledig ontrafeld, maar lijkt sterk ondergeschikt aan het voedselaanbod. De effecten van recreatie op de instandhoudingsdoelstellingen voor de boomleeuwerik, nachtzwaluw, wespendief, zwarte specht en ijsvogel zijn negatief, maar zeker niet als significant beoordeeld, dit met name vanwege de gunstige staat van instandhouding en de overwegend positieve trend in het voorkomen van deze soorten (concept beheerplan Natura 2000-Veluwe). Let wel deze beoordeling betreft hier alleen het bestaande gebruik en niet een eventuele toename.

De populatiedichtheid van de draaihals, duinpieper, grauwe klauwier en de tapuit wordt negatief beïnvloed door intensieve recreatie en de staat van instandhouding van deze soorten is ongunstig tot zeer ongunstig
Een kans op een significant effect als gevolg van recreatieve activiteiten treedt alleen cumulatief en binnen de leefgebieden van tapuit, grauwe klauwier, duinpieper en draaihals op. De overige vogelsoorten ondervinden wel een negatief effect, maar deze is niet significant (concept Beheerplan Natura 2000 Veluwe).

In het kader van het Concept Beheerplan Natura 2000-Veluwe is nader onderzoek noodzakelijk naar welke recreatieve activiteiten en/of voorzieningen invloed hebben op leefgebieden van de tapuit, grauwe klauwier, duinpieper en draaihals en hoe deze opgeheven kunnen worden. De duinpieper is gevoelig voor recreatie en betreding van terreinen door recreanten kan hervestiging in geschikte terreinen in de weg staan. Ook voor boomleeuwerik en nachtzwaluw kan toenemende recreatie een probleem vormen voor uitbreiding van de populatie. Op basis hiervan worden instandhoudingsmaatregelen opgesteld (zoneringsplan). In de eerste beheerplanperiode zijn bestaande recreatieve voorzieningen en activiteiten voorlopig vergunningsvrij.

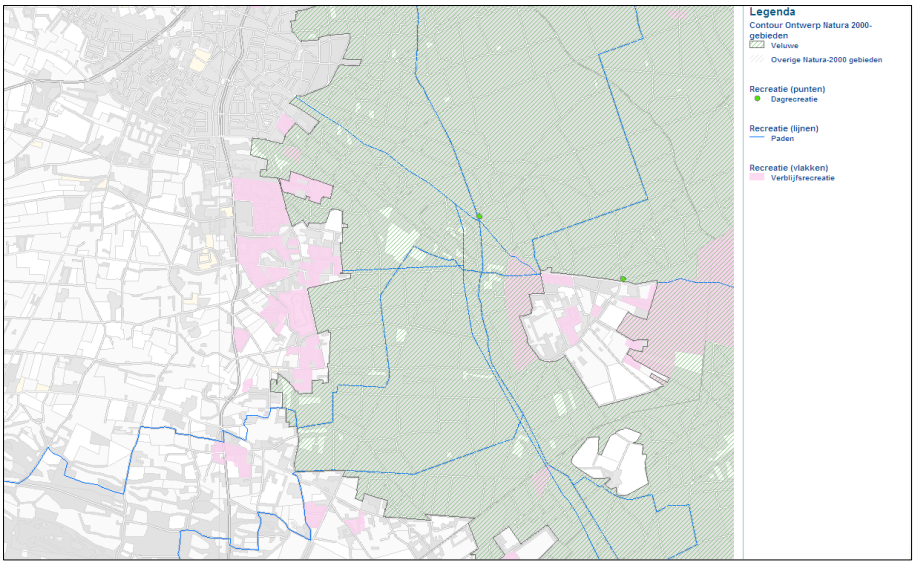

Figuur 6. Verblijfsrecreatie ten opzichte van het Natura 2000 gebied

Externe werking op natuurwaarden van de Vogel- en Habitatrichtlijn

Er komen op en rond de Veluwe verschillende vormen van recreatie voor zoals dagrecreatie, verblijfsrecreatie (campings en bungalowparken) en parkeerplaatsen/transferia van waaruit mensen op de Veluwe gaan wandelen (al dan niet met hond), fietsen, mountainbiken, paardrijden (al dan niet met aangespannen wagens), etc. Het is niet mogelijk om de toetsing van alle type recreatieve activiteiten afzonderlijk uit te voeren, omdat hiervoor gegevens over exact gebruik en intensiteiten ontbreken. Om een globale indicatie te krijgen

van de impact van recreatieve activiteiten, wordt vanuit het Groei & Krimp beleid van de provincie (Grontmij 2005), voor het beïnvloedingsgebied een maximale verstoringszone van 3 km aangehouden, omdat de inschatting is dat de recreatieve activiteiten maximaal zover reiken vanaf parkeerplaatsen en verblijfsrecreatie. Hierbij zal in een kleine zone rondom de recreatievoorziening de intensiteit van recreanten groter zijn dan op een afstand van 3 km. In het hierboven aangehaalde rapport (Grontmij 2005) worden de volgende verstoringszones onderscheiden:

Afstand tot recreatieve voorziening

- tot 50 m hoge recreatiedruk (intensief gebruik), veel verstoring;
- tot 1 km matige recreatiedruk (rondje om), matige verstoring;
- tot 3 km lage recreatiedruk (extensieve recreatie), geringe verstoring.

Om te bepalen of een recreatiebedrijf externe werking (een significant effect) heeft op natuurwaarden van de Vogel- en Habitatrichtlijn, heeft de Grontmij in overleg met de provincie, een methode ontwikkeld. Deze methode is gebaseerd op de notitie Achtergronddocument Natuur (Grontmij 2005). Een bedrijf wordt gesignaleerd voor externe werking als een invloedssfeer vanuit het recreatiebedrijf overlap heeft met meer dan 1% oppervlakte van de natuurterreinen groter dan 50 ha., die zijn aangewezen als één van de habitattypen van de Habitatrichtlijn (in deze studie beperkt tot heide of stuifzand). Deze invloedssfeer vanuit het recreatiebedrijf is afhankelijk van de grootte van het bedrijf en wordt bepaald aan de hand van het aantal aanwezige slaapplaatsen. Een bedrijf wordt niet gesignaleerd voor externe werking als de zone minder dan 1% overlap heeft of als de zone ligt in ontoegankelijke (militaire) terreinen zoals ASK, ISK en Deelerwoud of doorsneden wordt door snelwegen. Tevens wordt ervan uitgegaan dat de externe werking op beekdalen en oude bossen door verstoring van recreanten verwaarloosbaar is. Deze methode is toegepast voor bestaande recreatiebedrijven in en rond de gemeente Ermelo. Het Krachtighuizen-gebied is hierin niet meegenomen. Als de methode voor Krachtighuizen toegepast zou worden, zou het gebied niet gesignaleerd worden voor externe werking omdat er rond Krachtighuizen geen heide- en/of stuifzandgebieden liggen groter dan 50 ha. De methode gaat ervan uit dat de verstoring in bosgebieden verwaarloosbaar is.

Niettemin wordt in deze voortoets wel onderzocht welke negatieve effecten op kunnen treden, omdat ook in bosgebieden en kleinere heideterreinen kwetsbare Natura 2000-waarden aanwezig kunnen zijn en voorkomen moet worden dat ten gevolge van uitbreidingen externe werking op gaat treden.

7 Inventarisatie invloedssfeer Veluwse Hoevegaerde op Natura 2000

Voor de effectbepaling van een eventuele uitbreiding van de verblijfsrecreatie in de Veluwse Hoevegaerde, is het van belang te onderzoeken welke kwetsbare habitattypen en aangewezen soorten binnen een straal van 3 km van dit gebied voorkomen. Dit is op de figuren 7 t/m 9 aangegeven. Voorts wordt in onderstaande tekst beschreven wat negatieve effecten kunnen zijn bij uitbreiding van de capaciteit van het recreatiecomplex.

7.1 Habitattypen

Uit figuur 7 blijkt dat in de noordkant van het plangebied, ingeklemd tussen recreatiecomplexen, een perceel van ca. 10 ha droge heide is gelegen. Op meer dan een kilometer afstand ligt een wat groter complex droge heide. Op iets minder dan een kilometer afstand liggen twee kleine percelen respectievelijk droog eikenbos en eiken-beukenbos. De actuele recreatiedruk op het droge heideperceel binnen het plangebied zal vermoedelijk erg hoog zijn. Hoewel droge heide wel gevoelig is voor betreding, wordt niet verwacht dat een hoger aantal bezoekers significant negatieve effecten zal hebben op dit habitattype. Verwacht mag worden dat de bestaande paden worden gebruikt en de heide niet of in geringe mate betreden wordt. Ten aanzien van de verder weg gelegen habitattypen kunnen significant negatieve effecten van een hoger bezoekersaantal uitgesloten worden geacht. De bosgebieden zijn ongevoelig voor betreding en de overige droge heide gebieden liggen op ruim een kilometer afstand, waardoor het extra aantal bezoekers uitdunt. Ook hier geldt dat verwacht mag worden dat bezoekers zich overwegend aan de paden houden.

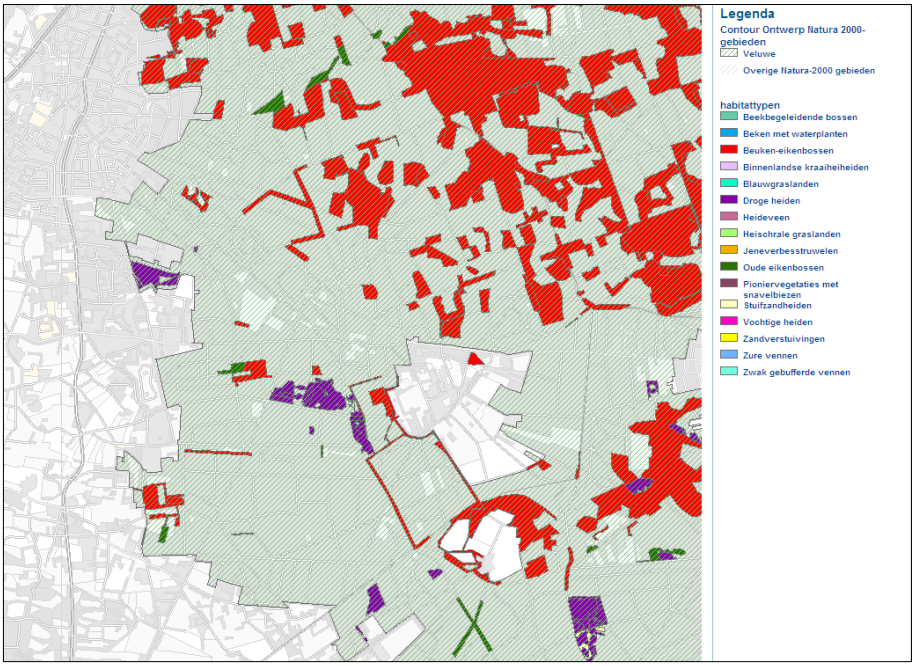

Figuur 7. Habitattypen ten oosten van Putten (bron Provincie Gelderland)

7.2 Habitatsoorten

Zoals in hoofdstuk 5 is aangegeven, zijn behoudens de meervleermuis de habitatsoorten niet gevoelig voor menselijke verstoring. Zoals uit figuur 8 blijkt gaat het bij Krachtighuizen slechts om een waarneming van het vliegend hert bij Veenhuizerveld. Bij uitbreiding van het aantal bezoekers treden daarom geen negatieve effecten op habitatsoorten op.

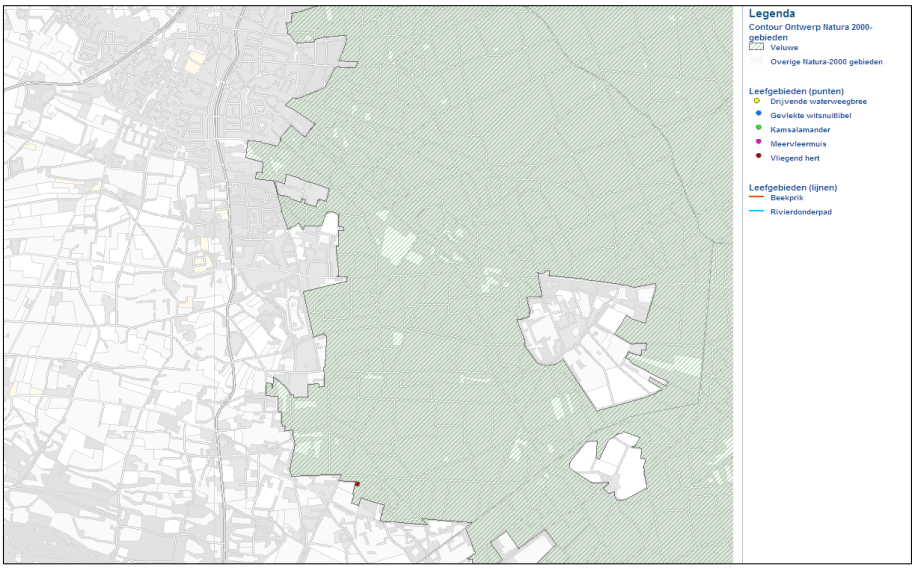

Figuur 8. Habitatsoorten ten oosten van Putten (bron Provincie Gelderland)

7.3
Broedvogels

Uit figuur 9 blijkt dat sterk verstoringsgevoelige soorten met een ongunstige staat van instandhouding: draaihals, duinpieper, grauwe klauwier en de tapuit niet in en rond het plangebied voorkomen. Wel komt op ruim een kilometer afstand op het heidegebied de Groote ark, de roodborsttapuit en de boomleeuwerik voor. In figuur 9 is te zien dat ook het kleine heidegebiedje op 1 km afstand ten noorden van het plangebied is aangegeven als leefgebied voor de boomleeuwerik. Op de factsheets (SOVON, 2008) is echter aangegeven dat de soort tussen 1990 en 2007 voor zover bekend, hier niet meer gebroed heeft. Tenslotte is het gehele Natura 2000-gebied van enig belang als foerageergebied en broedgebied voor de wespendief.

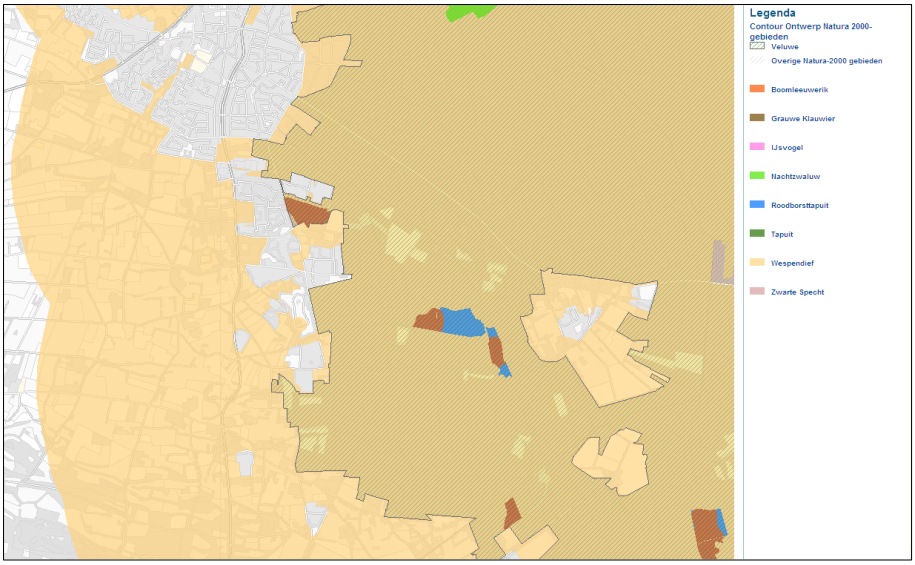

Figuur 9. Broedvogels (vogelrichtlijn) ten oosten van Putten (bron Provincie Gelderland, concept beheerplan Natura 2000-Veluwe)

Boomleeuwerik en roodborsttapuit

Boomleeuwerik en roodborsttapuit hebben beide een gunstige staat van instandhouding. Roodborsttapuit is vrij ongevoelig voor verstoring (Concept beheerplan Veluwe, Provincie Gelderland). De boomleeuwerik is matig gevoelig voor verstoring (verstoring bij <100 m afstand) (Ministerie van LNV, 2008). Zoals eerder opgemerkt zullen deze vogels gewend zijn aan de aanwezigheid van mensen op de wandelpaden. Omdat er geen nieuwe wandelpaden worden aangelegd en betreding van vegetaties niet is toegestaan, zal ook na uitvoering van het plan sprake zijn van een voor deze vogels voorspelbare verstoring. Alleen de frequentie van verstoring kan toenemen als gevolg van het plan, indien er sprake is van uitbreiding van de capaciteit. Voor beide soorten geldt echter dat onderzoek niet wijst op een verlaagde dichtheid van territoria in leefgebieden met paden in vergelijking tot leefgebied zonder paden (Ministerie van LNV, 2008). Gezien de gunstige staat van instandhouding, het huidige dag-

recreatieve gebruik van de dichtst nabijgelegen droge heidegebieden, het feit dat het een voorspelbare verstoring betreft waaraan gewenning is opgetreden en waarvan alleen de frequentie iets toeneemt, kan worden geconcludeerd, dat een beperkte toename van het aantal bezoekers in dit gebied, niet leidt tot een significant negatieve verstoring van boomleeuwerik en roodborsttapuit. De recreatie blijft op de bestaande paden. De leefgebieden liggen op 1 km afstand of meer van het recreatieterrein. Er is sprake van capaciteitsuitbreiding voor ca. 500 personen. Slechts een klein deel hiervan zal verder dan 1 km van het terrein gaan wandelen of fietsen. Door verbetering van de centrumvoorzieningen zal het verblijven op het recreatiecomplex ook aantrekkelijker worden.

Wespendief

Primair habitat

De wespendief staat bekend als een verstoringsgevoelige soort. De wespendief is vooral gevoelig voor verstoring door menselijke aanwezigheid. Op de Veluwe verkeert de wespendief in een matig gunstige staat van instandhouding. Het nagestreefde aantal broedparen in dit richtlijngebied bedraagt tenminste 150 broedparen. Het is niet waarschijnlijk dat een intensivering van het bestaande recreatieve gebruik van het padennetwerk rond Krachtighuizen een significant negatief effect heeft op de wespendief. Verslechtering van het voedselaanbod door stikstofdepositie en verdroging lijken de grootste lokale knelpunten te zijn voor het succes van de wespendief. De rol van recreatie als verstorende invloed tijdens het foerageren is nog niet volledig ontrafeld, maar lijkt sterk ondergeschikt aan het voedselaanbod (concept Natura 2000-Beheerplan Veluwe). Daar komt bij dat de dagrecreatie op de Veluwe maar een gedeelte van het jaar (met name zon- en vakantiedagen) echt intensief is en daarvan vaak ook nog maar een gedeelte van de dag (tussen 10.00 en 16.00). Er wordt dus geen primair habitat afgewaardeerd naar secundair habitat.

Secundair habitat

Uitbreiding van de verblijfsrecreatie op de Veluwse Hoevegaerde heeft tot gevolg dat de oppervlakte aan bebouwing en verharding iets toe zal nemen. Dit gebied is echter geen optimaal foerageergebied voor de wespendief. De bestaande menselijke activiteiten zijn hier al hoog. In de factsheets voor de wespendief (SOVON, 2008) is echter ook een brede randzone rond het Natura 2000-gebied opgenomen als secundair foerageergebied. De betreffende factsheet zegt hierover het volgende:

> "Bos dat direct grenst aan recreatieterrein of bebouwing is als secundair habitat beschouwd. Rond bebouwing is een storende buffer van 30 meter aangehouden, bebouwing is eerst als vlak bepaald door afzonderlijke objecten van een buffer van 50m te voorzien en die buffers samen te laten vloeien.
> Vervolgens zijn de zo berekende vlakken weer terug gebufferd tot 30m. Op die manier is vermeden dat nietszeggende kleine door bebouwing ingesloten fragmenten nog als primair habitat worden beschouwd. Daarmee is het meeste bos dat als tuin of woonpark in gebruik is, bepaald als secundair habitat. Recreatieterreinen of delen ervan en kazernes, die minder dicht bebouwd en rijk aan boselementen zijn, zijn ook beschouwd als secundair habitat".

Op figuur 10. is te zien dat het recreatieterrein ofwel dicht bebouwd is, ofwel vrijwel geheel open is. Er is geen sprake van veel boselementen en er is veel actuele verstoring. Het gebied hoeft derhalve niet aangemerkt te worden als secundair habitat voor de wespendief. Gezien de grootte van de individuele territoria van de wespendief blijft binnen elk territorium voldoende onverstoord habitat voorhanden.

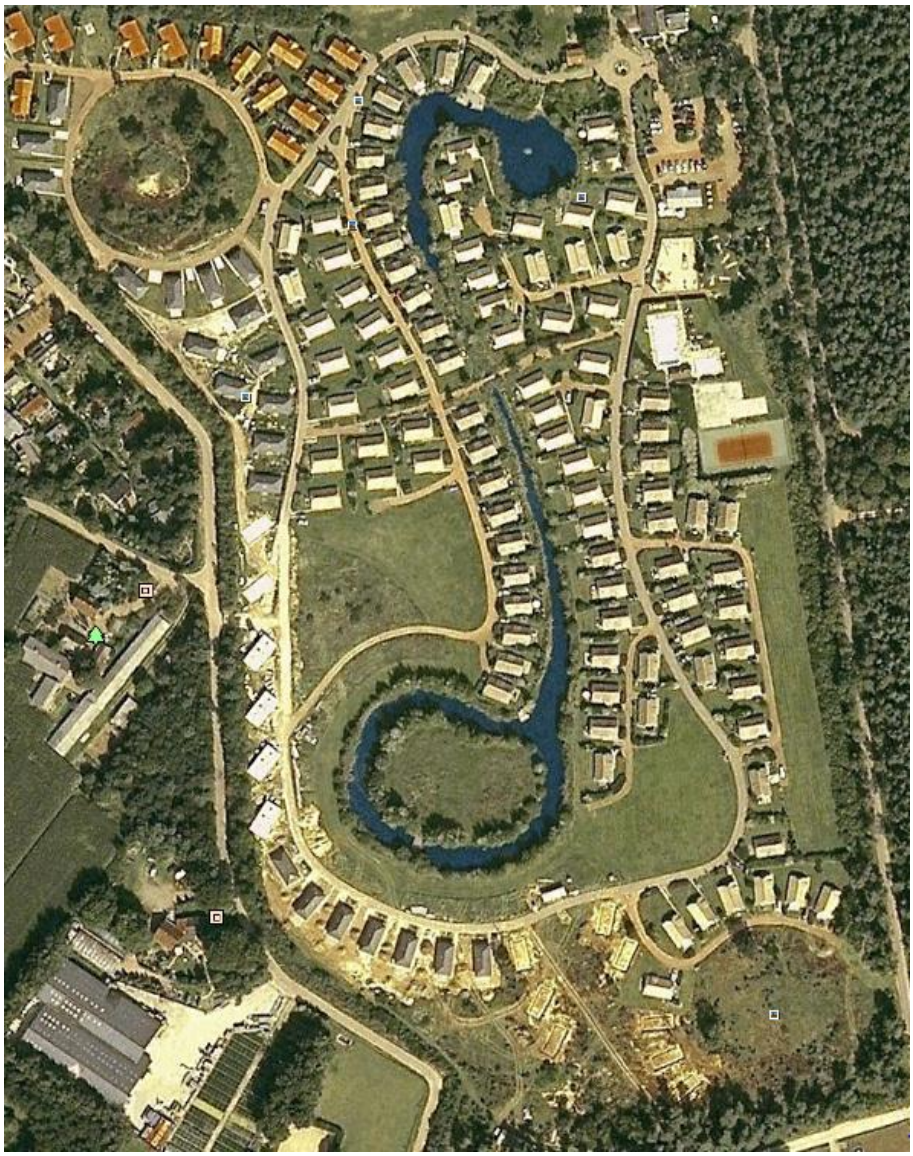

Figuur 10. Luchtfoto van het onbebouwde terrein van Hoevegaerde (Bron Google Earth, 2009)

Overige soorten

Hoewel veel soorten niet in de directe omgeving van Krachtighuizen als broedvogel voorkomen, worden in de hierboven genoemde factsheets (SOVON 2008) voor deze soorten het bosgebied en de wat verder weg gelegen heideterreintjes, wel als potentieel leefgebied aangewezen. Het gaat daarbij om grauwe klauwier, draaihals, nachtzwaluw en tapuit waarvoor het heidegebied als primair leefgebied is aangewezen. Voor sommige van deze soorten is het bosge-

bied als secundair leefgebied aangewezen. Voor de zwarte specht is het bosgebied als primair leefgebied aangewezen. In 2007 heeft in de buurt van het heideterreintje van de Groote Ark nog een paartje gebroed. Omdat het om een beperkte toename van de dagrecreatie gaat, die zich verdeeld over een groot gebied, zich over de paden beweegt en niet permanent aanwezig is, wordt er zeker geen primair leefgebied afgewaardeerd naar secundair leefgebied of secundair leefgebied naar ongeschikt leefgebied.

7.4
Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied grenst aan de EHS. In de directe omgeving van het plangebied zijn de natuurwaarden van de EHS vrij beperkt. Dit is vooral het gevolg van de hoge actuele recreatiedruk die reeds in dit gebied aanwezig is. Een zekere toename van de dagrecreatie in en rond dit gebied zal geen extra negatieve effecten op de EHS hebben, omdat de bestaande paden zullen worden gebruikt. Uitbreiding van bebouwing en verharding ten behoeve van verblijfsrecreatieve functies vindt niet in het EHS gebied plaats. Er vindt geen fysieke aantasting van de EHS plaats. Er vindt derhalve zeker geen significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS plaats. Intensivering van de dagrecreatie in de directe omgeving van de Veluwse Hoevegaerde kan een gering negatief effect veroorzaken op een beperkt deel van de aanwezige fauna. Dit effect is zeker niet significant.

8 Aanlegfase

In de aanlegfase dient rekening te worden gehouden met negatieve effecten van licht en geluid. Daarbij gaat het hoofdzakelijk om verstorende effecten op broedvogels in het algemeen (EHS waarden/FF-wet) en in het bijzonder de boomleeuwerik (Nb-wet). In het broedseizoen dient de geluidsbelasting op de EHS, beneden de 42 d(B)A te blijven. Buiten het broedseizoen zijn tijdelijke effecten ten aanzien van licht en geluid acceptabel.

9 Mitigerende maatregelen

In strikt juridische zin mogen in een voortoets geen mitigerende maatregelen meegenomen worden. In de passende beoordeling kan dat wel. Niettemin worden in deze paragraaf aanbevelingen gedaan waarmee de natuurwaarden in de EHS en het Natura 2000-gebied kunnen worden verhoogd. Daarmee zou ruimte kunnen ontstaan voor meer ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatieve functies. Omdat met de huidige ingreep er geen significant negatieve effecten worden verwacht, zijn deze aanbevelingen niet verplicht en hebben ze niet het karakter van mitigerende maatregelen.

Tabel 3. Maatregelen en effecten hiervan op EHS en Natura 2000-waarden (0: geen effect, + matig positief effect, ++ sterk positief effect)

Maatregelen/Effect	EHS	Natura 2000
Extensiveren bebouwing en verharding binnen EHS	+	+
Natuurontwikkelingsmaatregelen binnen EHS van plangebied	+	+
Extensiveren padennetwerk in de droge heide binnen plangebied	+	++
Afsluiten gedeelte van de paden In droge heide binnen plangebied in broedseizoen	+	++
Betere clustering van de recreatieverblijven, waardoor oppervlakte natuur binnen plangebied kan worden vergroot	+	+
Het creëren van aantrekkelijke dagrecreatieve mogelijkheden binnen plangebied en in de onmiddellijke omgeving, waardoor de recreatiedruk op gevoelige natuur (droge heide), afneemt	+	+
Het extensiveren van het dichte padennetwerk in het Natura 2000-gebied, met name in de droge heide gebieden binnen en buiten het plangebied	++	++
Voorlichting op het recreatieterrein over de kwetsbaarheden van EHS en Natura 2000	+	+

10 Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat ten aanzien van de directe omgeving van de Veluwse Hoevegaerde niet de meest kwetsbare Natura 2000-waarden voorkomen. In deze omgeving dient vooral rekening te worden gehouden met de boomleeuwerik (o.a. het droge heidegebied in de noordkant van het plangebied en het heidegebied Groote ark) en het foerageergebied van de wespendief. Het actuele dagrecreatieve gebruik van de EHS en het Natura 200-gebied in de randzones van het recreatieterrein is vrij hoog. Een beperkte toename van het dagrecreatieve gebruik van deze randzones tot 1 km afstand van het plangebied, heeft geen significant negatief effect op het Natura 2000-gebied en de EHS. Verwacht wordt dat een toename van de dagrecreatie ten gevolge van de verblijfsrecreatieve uitbreiding, tussen de 1 en 3 km afstand van de Veluwse Hoevegaerde heel gering is. In deze zone kunnen lokaal broedgevallen van boomleeuwerik en roodborsttapuit aanwezig zijn. Het is niet te verwachten dat een zeer geringe toename van dagrecreatie een significant negatief effect op deze soorten zal genereren. Buiten de 3 km-zone zal een toename van dagrecreatie niet meer meetbaar zijn. Daarnaast hebben het aanleggen van overdekte dagrecreatieve voorzieningen en het uitvoeren van kwaliteitsverbeteringsmaatregelen binnen het plangebied, geen significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied en de EHS, mits de aanlegfase buiten het broedseizoen plaatsvindt. Het is aan het bevoegd gezag, de Provincie Gelderland, om deze visie te bevestigen.

11 Literatuur

- DHV/Provincie Gelderland, 2012. Beheerplan Natura 2000 Veluwe, werkdocument;
- Grontmij Nederland bv/Provincie Gelderland, 2005. Achtergronddocument Natuur;
- Groei en Krimp op de Veluwe Definitief Arnhem, 27 juni 2005;
- Ministerie van LNV, 2008, Profielendocument Natura 2000;
- SOVON, 2008. Factsheets van broedvogels in de Natura 2000-gebieden van Gelderland, Henk Sierdsema, Jan van Diermen, Bram Aarts, Loes van den Bremer en André van Kleunen

Colofon

Opdrachtgever
J.H. Lam Beheer B.V.

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
193.17.00.00.00

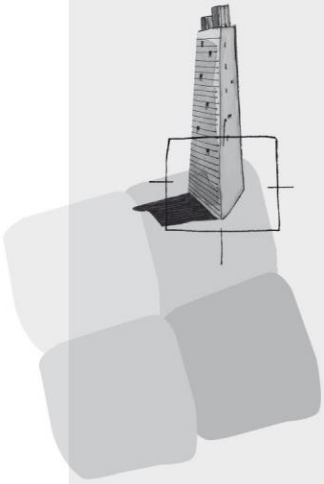

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Utrechtseweg 7
Postbus 2153
3800 CD Amersfoort
T 033 465 65 45
F 033 461 14 11
E amersfoort@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort